

16 FEB 2009



JUSTISDEPARTEMENTET	
16 FEB 2009	
SAKSNO:	200801140
AVD/CONT/DEL:	LOV/E/KHR
DOK.NR.	75
ARKIVERING:	

Friluftslivets fellesorganisasjon

Adresse: Nedre Slottsgate 25, 0157 OSLO
Telefon: 23 31 09 80, Telefaks: 23 31 09 89, E-post: post@frifo.no, Nettsted: www.frifo.no
Org. nr.: 971 262 834, Bankgiro: 7154.05.51671

Justis – og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

13. februar 2009

NOU 2007: 13 Den nye sameretten – høring

Vi viser til departementets høringsbrev av 15. februar 2008.

Friluftslivets fellesorganisasjon, FRIFO er en paraplyorganisasjon for 13 av de største friluftslivsorganisasjonene i landet med et samlet medlemstall på ca. 525.000. Vi er et talerør for medlemsorganisasjonene og friluftslivet med følgende friluftspolitisk plattform:

- Allmennhetens rett til bruk av fri natur (allmannsretten)
- Et allsidig, naturvennlig og helsefremmende friluftsliv for alle i tråd med norsk friluftslivstradisjon og målsetningen om et enkelt, romslig friluftsliv
- Aktivt friluftsliv i pakt med norsk tradisjon er en del av vår kulturarv og øker forståelsen for å verne natur og miljø

Vi oppnevnte ett av medlemmene i Samerettsutvalg II, nemlig fagsjef Siri Parmann i Norges Jeger – og Fiskerforbund (NJFF).

Vi har hatt en intern høring blant våre medlemsorganisasjoner. Av disse vil både NJFF og Den Norske Turistforening (DNT) komme med egne uttalelser, samtidig som disse har vært med i grunnlaget for vår uttalelse.

Utgangspunktet for vår vurdering er at den nye sameretten og den fremtidige forvaltningen av de aktuelle områdene må ivareta:

- Allmennhetens interesser
- En bærekraftig forvaltning av naturgrunnlaget
- De folkerettslige kravene i forhold til samene som urbefolkning

Vi vil nedenfor kommentere følgende problemstillinger/temaer i utvalgets utredning:

- Identifisering og kartlegging av eksisterende rettigheter
- Tiltak for å sikre og ivareta samiske interesser
- Sikring og ivaretagelse av allmennhetens interesser
- Forslag til fremtidig forvaltningsmodell for Troms og Nordland
- Forslag til justeringer hva gjelder forvaltningen av områdene sør for Troms og Nordland

Organisasjoner tilsluttet Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO): Den Norske Turistforening, Forbundet KYSTEN, Norges Folkesportforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, KFUK - KFUM-Speiderne, Norges Klatreforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Padleforbund, Norges Røde Kors Hjelpekorps, Norges speiderforbund, Skiforeningen, Syklistenes Landsforening, 4H Norge

Identifisering og kartlegging av eksisterende rettigheter

Det er viktig for FRIFO at allmennhetens interesser ivaretas i kommisjonens arbeid. Vi støtter derfor forslaget om opprettelse av en referansegruppe til å følge kommisjonens arbeid, og forutsetter at friluftslivsorganisasjonene er representert i denne gruppen.

Vi forutsetter videre at friluftslivsorganisasjonen kan få partsstatus i forhold til behandling av saker som berører allmennhetens interesser, både i kommisjonen og i domstolene.

Tiltak for å sikre og ivareta samiske interesser

Utvalget fremmer en rekke forslag som lovfester rett til samisk deltagelse og medvirkning i ulike planprosesser og i den løpende forvaltningen av ulike områder, herunder egen lov om saksbehandling og konsultasjoner.

Vi kan i hovedsak slutte oss til disse forslagene.

Et element som har vært mye diskutert etter at Finnmarksloven var vedtatt, er den hjemmelen Finnmarksloven gir Sametinget til å fastsette retningslinjer for behandling av spørsmål som vedrører endret bruk av utmark. En tilsvarende hjemmel er foreslått av Samerettsutvalg II. Med den totale pakken som er foreslått av lovendringer for å sikre samisk involvering og medinnflytelse, er det grunn til å vurdere nødvendigheten av denne hjemmelen. Vi mener hjemmelen ikke er påkrevet i et folkerettslig perspektiv. Erfaringene fra praktiseringen i Finnmark viser at dette ikke er en enkel bestemmelse i praktisk anvendelse. Den samiske dimensjonen er mindre i områdene for Samerettsutvalg IIs utredning enn i Finnmark. I tillegg er dette et prinsipielt spørsmål i forhold til kommunenes ansvar for den løpende arealforvaltningen i kommunen.

Vi er derfor kommet til at vi ikke kan støtte dette forslaget og foreslår derfor, i likhet med NJFF, at § 8 tas ut av forslaget til lov for saksbehandling og konsultasjoner.

Sikring og ivaretagelse av allmennhetens interesser

Dette er naturlig nok et meget viktig punkt for FRIFO og våre medlemsorganisasjoner. Dette gjelder ikke bare det lovmessige grunnlaget for allemannsretten, men også på hvilken måte praktiseringen av de forskjellige aktivitetene, som følger av allemannsretten, vil berøres av utvalgets forslag. Vi viser her til uttalelsen fra DNT, hvor dette temaet utdypes nærmere.

Vi er glad for at allmennhetens interesser, i motsetning til i Finnmarksloven, er tatt med i flertallets lovforslag om Hålogalandsallmenningen. Til tross for dette og at allemannsretten har sine egne lovhemler, så har vi stor forståelse for de betraktningene og bekymringene DNT kommer med. Allemannsretten er i utgangspunktet en sedvanerett, som er utledet av samfunnsmessige og historiske forhold. Det er således samtidig en kulturarv. Et særtrekk ved utøvelse av friluftslivsaktiviteter med hjemmel i allemannsretten, er opplevelsen av natur og kultur. Det er viktig at dette særtrekket inngår i vurderingen når hensynet til allmennhetens interesser skal ivaretas i behandlingen av konkrete saker i kommisjon og særdomstol, samt i den løpende forvaltningen.

Vi slutter oss derfor til DNTs forslag om at allemannsretten befestes i relevant lovverk i den nye sameretten, eksempelvis i Kartleggingslovens § 4 og i ny lov om rettsforhold. Det er her viktig å presisere at allemannsretten er en bestående rettighet for alle, uansett hvilke resultat utredningen av andre bruks- og eierrettigheter måtte få.

Vi har ovenfor nevnt viktigheten av at friluftslivsorganisasjonene er representert i referansegruppen for kommisjonens arbeid og får partsrettigheter i relevant saker både i forhold til kommisjonens og domstolenes behandling av disse.

I begge alternativene til fremtidig forvaltningsmodell, er det foreslått opprettelse av utmarksstyrever. Som nevnt ovenfor, er allemannsretten en rett for alle uansett andre eier- og bruksrettigheter. Friluftslivet medfører et omfattende og mangfoldig bruk av områdene som utmarksstyrene skal forvalte. Det gjelder særlig jakt og fiske.

Gjennom sin åpne medlemsadgang og demokratiske organisasjonsform representerer friluftslivsorganisasjonene allmennheten.

På denne bakgrunn bør friluftslivet få samme plass i utmarksstyrene som andre bruksrettigheter. Det bør legges opp til at både de særskilte jakt- og fiskeinteressene og det allmenne friluftslivet for øvrig er representert. Vi foreslår derfor at det i lovbestemmelsene for begge forvaltningsmodellene klart fremgår at friluftslivsinteressene, herunder jakt – og fiskeinteressene, skal ha to representanter i utmarksstyrene. Disse bør primært bli oppnevnt etter forslag fra friluftslivsorganisasjonene.

Forslag til fremtidig forvaltningsmodell for Troms og Nordland

Vi legger til grunn at det i hovedsak er fremmet to forslag:

- Et flertallsforslag om Hålogalandsallmenningen som ny eier med selvstendige regionale utmarksstyrever.
- Et mindretallsforslag om revidert Statskogsmodell med regionale utmarksstyrever

Vi vil videre peke på at utvalget også skulle vurdere om kravet om en større grad av regional/lokal forvaltning av grunn og naturressurser kunne skje gjennom tillempninger i eksisterende forvaltningsmodeller.

Vi har notert oss at det har vært en prosess i Statskog i løpet av 2008, som har medført at Statskog i sin høringsuttalelse av 28. november 2008 presenterte en modell, som kan kalles Nye Statskog. Modellen ble offentliggjort gjennom pressemelding av 28. november. Denne modellen minsker i praksis avstanden mellom disse to alternativene på noen viktige områder.

Selv om dette forslaget ikke har vært gjenstand for noen egen høring, velger vi å ta utgangspunkt i dette. Forslaget er grundig bekjentgjort gjennom pressemeldingen og diverse mediaoppslag. Forslaget har også vært gjenstand for debatt i flere åpne møter og seminarer. Det er en bearbeidet modell av det forslaget Statskogs representant i Samerettsutvalg II (Dagfinn Reiersen) la frem i utvalget. Nye Statskog fremtrer derfor som det reelle alternativet til forslaget om etablering av Hålogalandsallmenningen.

Utgangspunktet for FRIFOs vurdering av de to forvaltningsmodellene vil være:

- At modellen ivaretar de folkerettslige forpliktelsene
- At allmennhetens interesser ivaretas – både i forhold til retten til fri ferdsel og tilgangen til høsting, jakt og fiske
- At modellen sikrer en bærekraftig utnyttelse av naturgrunnlaget
- At det skjer en helhetlig forvaltning, som tar hensyn både til nasjonale, regionale og lokale interesser

Vi er, som både NJFF og DNT, kommet til at Nye Statskog totalt sett er den modell som best ivaretar overnevnte hensyn.

Begge modellene ivaretar de folkerettslige forpliktelsene. Begge forslagene tar hensyn til allmennhetens interesser, men vi viser her til våre merknader foran hva gjelder referanse til allemannsretten i relevant lovverk.

Det er også viktig å få en modell som ivaretar allmennhetens jakt- og fiskerettigheter uavhengig hvor i landet man bor.

Statskog har de senere år prioritert tiltak og tilrettelegging for friluftsliv. De av våre organisasjoner som har hatt samarbeidsavtaler med Statskog har gode erfaringer med disse. Statskog SF eier i dag rundt 20 % av arealene i landet. Både i forhold til en helhetlig forvaltning og en bærekraftig utnyttelse, fremtrer Statskog som det beste alternativet. De nye utmarkstyrene vil i Nye Statskog kunne dra fordeler av de administrative funksjonene innenfor økonomi, IT og tilgang på faglig kompetanse.

Nye Statskog legger opp til en samordnet og helhetlig planlegging og økonomiske støtteordninger til utmarkstyrene. I denne sammenheng er forslaget fra Statskog om at eier (staten) frafaller sitt krav om utbytte meget viktig. Det vil styrke mulighetene for å tilføre utmarkstyrene et økonomisk handlingsrom.

I denne sammenheng er det en svakhet ved Hålogalandsallmenningen at de økonomiske forholdene ikke er nærmere avklart. I forhold til en helhetlig planlegging og en viss utjevning av ressursene er det også en svakhet at det i denne modellen legges opp til selvstendige utmarkstyrene.

Vi peker i tillegg på at Statskog er en viktig utviklings – og næringsaktør i de områdene der de er tilstede.

I forhold til de samiske interessene pekes det på forslagene i Nye Statskog om representasjon fra Sametinget og reindriftsnæringen i Statskogs styre.

I forhold til valg av Statskog som fremtidig eier og forvalter, viser vi for øvrig til argumentene både fra NJFF og DNT, som vi også støtter.

Når det gjelder antall utmarksstyrene, så er vi opptatt av det ikke blir for små og oppstykkede områder. Som både NJFF og DNT peker på, går friluftsområdene og friluftslivsutøvelsen ofte på tvers av kommunegrenser. Vi noterer oss at det i forslaget til Nye Statskog legges opp til 2 til 3 regioner. Vi støtter dette forslaget.

Vi viser for øvrig til vårt forslag ovenfor hva gjelder representasjon i utmarkstyrene fra friluftslivsinteressene. Vi foreslår der at det oppnevnes to representanter; en for jakt- og fiskeinteressene og en for det allmenne friluftslivet for øvrig.

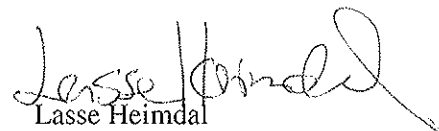
Forslag til justeringer hva gjelder forvaltning av områder sør for Troms og Nordland

Vi har ikke noen spesielle kommentarer til utvalgets forslag. Forslagene synes ikke direkte å berøre allmennhetens interesser.

Valg av grunneier i Troms og Nordland kan imidlertid få betydning for opprettholdelsen av Statskog og dermed indirekte på forvaltningen av friluftsområdene i statsallmenningen og særlig på statsgrunn. I forhold til det som vi har uttalt foran om Statskogs prioritering og kompetanse på tilrettelegging for friluftsliv, vil en slik konsekvens for Statskog ikke være ønskelig. Vi viser her for øvrig til uttalelsen fra NJFF, som utdyper dette.

Med hilsen
Friluftslivets fellesorganisasjon

Øystein Dahle (s)
Styreleder


Lasse Heimdal
Generalsekretær